

Justitiedepartementet

Enheten för familjerätt och allmän förmögenhetsrätt

Rådets möte (rättsliga och inrikes frågor) den 3–4 juni 2010

Dagordningspunkt 8

Rubrik: (Ev.) Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar och officiella handlingar i samband med arv och om inrättandet av ett europeiskt arvsintyg

Dokument:

9703/10 REV 1 JUSTCIV 94 CODEC 425 (ORDF:s förslag till riktlinjer till Coreper/rådet inför RIF-rådet den 3–4 juni 2010), bifogas

Tidigare dokument:

9239/10 JUSTCIV 84 CODEC 376 (ORDF:s arbetsdokument)

14722/09 JUSTCIV 210 CODEC 1209 (KOM:s förslag till förordning, KOM(2009) 154 slutlig)

Faktapromemoria, Justitiedepartementet 2009/10:FPM55

Ärendet har inte tidigare behandlats vid samråd med EU-nämnden.

Bakgrund (inkl. syftet med behandlingen i rådet)

Kommissionen presenterade i oktober 2009 sitt förslag till förordning. I förslaget finns bestämmelser om vilken domstol som ska vara behörig att handlägga gränsöverskridande arvsfrågor och vilket lands lag som ska tillämpas. Vidare innehåller förslaget bestämmelser om erkännande och verkställighet av arvsrättsliga avgöranden, som bygger på de bestämmelser som finns i Bryssel I-förordningen¹. Förslaget innehåller också bestämmelser om inrättandet av ett europeiskt arvsintyg, en legitimationshandling som visar vilka som ärver en viss person eller har rätt att ta hand om egendomen och som ska gälla inom EU.

¹ Rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (EGT L 12, 16.1.2001, s.1, Celex 32001R0044).

I dag finns det inte något EU-instrument om gränsöverskridande arvsfrågor. Medlemsstaterna tillämpar olika regler om bl.a. vilken lag som ska tillämpas och vilken domstol som är behörig. Olikheterna leder till problem när myndigheter i flera medlemsstater är inblandade i samma ärende. Det är vanligt att det sker parallella förfaranden i flera medlemsstater, vilket är både tids- och kostnadskrävande. Mot den bakgrunden har flertalet medlemsstater, inklusive Sverige, ansett att det finns ett reellt praktiskt behov av EU-regler och därför välkomnat att initiativ tagits på området.

Förslaget har hittills behandlats i flera rådsarbetsgruppsmöten. Det spanska ordförandeskapet har under förhandlingarnas gång tagit fram textförslag angående vissa delar av förslaget.

Det spanska ordförandeskapet vill nu att förslaget ska diskuteras vid RIF-rådet för att nå politisk överenskommelse om vissa riktlinjer för det fortsatta förhandlingsarbetet.

Rättslig grund och beslutsförfarande

Den rättsliga grunden för förslaget är artiklarna 67 och 81 i fördraget om EU:s funktionssätt, EUF-fördraget (artiklarna 61 c och 67.5 EG). Kommissionen anser inte att förslaget till förordning utgör åtgärder som rör familjerätten. Det innebär att rådet inte ska besluta med enhällighet utan förslaget är föremål för medbeslutandeförfarande mellan Europaparlamentet och rådet (kvalificerad majoritet) i enlighet med artikel 294 i EUF-fördraget (tidigare artikel 251 EG). Enligt den svenska regeringen kan det ifrågasättas om den rättsliga grunden är korrekt eftersom vissa delar av arvsrätten har familjerättslig betydelse. Frågan om rättslig grund har ännu inte blivit föremål för några diskussioner.

Svensk ståndpunkt

Förslaget till förordning

Sverige välkomnar att ett förslag till ett EU-instrument om gränsöverskridande arvsfrågor har lagts fram då det finns ett reellt praktiskt behov av EU-regler på området.

Sverige avser verka för lösningar som motsvarar de behov som finns och som leder till att syftet med förslaget uppnås, dvs. att förenkla hanteringen av gränsöverskridande arvsärenden och öka förutsebarheten och rättssäkerheten för de som berörs av sådana ärenden. Förslaget rör gränsöverskridande arvsfrågor och utgångspunkten för arbetet med förslaget bör vara att medlemsstaternas materiella rätt inte ska påverkas.

Förslaget utgår från hemvistprincipen, medan svenska regler, såvitt avser utomnordiska förhållanden, i huvudsak bygger på nationalitetsprincipen.

Den nordiska ordningen bygger däremot på hemvistprincipen. Utvecklingen inom den internationella privaträtten har gått mot att hemvistet är avgörande för vilken domstol som ska vara behörig eller vilken lag som ska tillämpas. En enskilds personliga förhållanden anses ofta ha en starkare anknytning till det land i vilket han eller hon lever än till medborgarskapslandet. Sverige kan godta att förslaget utgår från hemvistprincipen.

Förslaget rymmer flera komplicerade frågeställningar som kommer att kräva närmare granskning och överväganden. Bland annat bör det analyseras om hemvistbegreppet behöver förtydligas för att vara ett lämpligt anknytningskriterium i sammanhanget. Vidare bör regleringen om ett europeiskt arvsintyg närmare analyseras, bl.a. för att klarlägga förhållandet till nationella förfaranden.

I förhandlingsarbetet avser Sverige att bevaka viktiga nordiska intressen.

Ordförandeskapets förslag till politiska riktlinjer

Sverige kan godta ordförandeskapets förslag till politiska riktlinjer för det fortsatta förhandlingsarbetet.

Europaparlamentets inställning

Europaparlamentet har ännu inte yttrat sig över förslaget till förordning.

Förslaget

Ordförandeskapet har sammanfattningsvis lämnat följande förslag till politiska riktlinjer för det fortsatta arbetet.

- a) Ett brett instrument – att rådet bekräftar målet att uppnå ett brett instrument.
- b) Ett enda förfarande – att rådet bekräftar åtagandet att fortsätta arbeta för att säkerställa den allmänna principen om ett enda förfarande.
- c) En tillämplig lag – att rådet bekräftar det allmänna åtagandet att verka för att en och samma lag ska vara tillämplig på hela kvarlåtenskapen.
- d) Hemvist som anknytningskriterium för behörigheten – att rådet bekräftar valet av hemvist som anknytningsfaktor för den allmänna behörigheten, även om ytterligare överväganden krävs.
- e) Behörighetsregler – att rådet bekräftar tillvägagångssättet i fråga om behörighet, dvs. att regler om överlämnande till annan domstol, subsidiära behörighetsregler samt regler om forum necessitatis diskuterats, även om ytterligare arbete med frågorna krävs.

f) Val av tillämplig lag – att rådet bekräftar principen om att tillåta en begränsad partsautonomi i arvsrättsliga frågor.

Gällande svenska regler och förslagets effekter på dessa

För en beskrivning av gällande svenska regler och hur de förhåller sig till förslaget till förordning hänvisas till faktapromemoria 2009/10:FPM55.

Ekonomiska konsekvenser

De slutliga ekonomiska effekterna av förslaget kan i detta skede inte bedömas med säkerhet. Eventuella budgetära konsekvenser bör dock kunna finansieras inom befintliga ramar (också för EU-budgeten).